

Laste koolivalmidus

Koolivalmidus on lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida ja täita täiskasvanu selgitusi, korraldusi.

Lasteaia lõpetamisel antakse lapsevanemale lapse koolivalmiduskaart. Koolivalmiduskaart on dokument, milles kirjeldatakse laste, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks või kelle vanemad taotlevad põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõike 5 alusel koolikohustuslikust east noorema lapse kooli õppima asumist või kellel on koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel koolikohustus ühe õppeaasta võrra edasi lükatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 9 lõike 3 alusel, arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lähtuvalt koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

Kevadel koostavad rühmaõpetajad kooliminevale lapsele koolivalmiduskaardi, kus märgitakse tugiteenuse vajadus lasteaias, selle tulemus, lasteasutuses viibitud ajaperiood.

Lapse koolivalmiduse analüüsimisel ja hindamisel lähtuvad pedagoogid koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas toodud 6 – 7 aastase lapse eeldatavatest õpitulemustest ainevaldkonniti:

Mänguoskused

Laps

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu
- täidab mängudes erinevaid rolle
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid

Tunnetus – ja õpioskused

Laps

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna
- mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi
- suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada
- rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist

Sotsiaalsed oskused

Laps

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses
- tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise
- osaleb rühma reeglite kujundamisel
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd
- loob sõprussuhteid
- saab aru oma-võõras-ühine tähendusest

- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
- järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme
- selgitab oma seisukohti

Enesekohased oskused

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada
- kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele
- algatab mängu ja tegevusi
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt

Valdkond „Mina ja keskkond“

Laps

- tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms
- kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone
- nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid
- nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone
- mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused
- oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku
- julgub keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik
- kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist
- järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist
- suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt
- kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi
- kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring
- selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad
- selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest
- mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale
- kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm
- teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita

Valdkond „Keel ja kõne“

Laps

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida
- suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda
- jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid
- kasutab kõnes liitlauseid
- kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada
- hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid
- tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad
- kirjutab joonistähtedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule

Valdkond „Matemaatika“

Laps

- määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi
- võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt
- teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb
- numbrimärke ning oskab neid kirjutada
- liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , − , =
- koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi
- järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm)
- rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi
- kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
- oskab öelda kellaaega täistundides
- nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva
- mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms)
- eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
- leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid

Valdkond „Kunst“

Laps

- leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab
- ümbritsevat vabalt valitud viisil
- väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid
- kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
- loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks
- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu

Valdkond „Muusika“

Laps

- laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
- laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi
- suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada
- eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
- eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
- mängib eakohastel rütmilise ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge
- mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis
- liigub vastavalt muusika meeleolule
- väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu

Valdkond „Liikumine“

Laps

- keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
- peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid
- sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised
- sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
- säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel
- kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
- matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel
- sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi
- liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga

- kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne)
- mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne)
- peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
- nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi

Kevadel koostavad rühmaõpetajad kooliminevale lapsele koolivalmiduskaardi. Koolivalmiduskaart koosneb järgmistest alalõikudest: lapse tunnetus- ja õpioskused; sotsiaalsed ja mänguoskused; enesekohased oskused; kõne areng; matemaatilised oskused; üldfüüsiline areng; lapse arengu tugevad küljed; lapse toetamist vajavad küljed, soovitud edaspidiseks; arvamus koolivalmiduse kohta. Koolivalmiduskaart koostatakse hiljemalt 30. maiks. Lapsevanemale edastatakse lapse koolivalmiduse kaart paberikandjal, teine koopia säilitatakse lasteaias.

Haridus- ja Noorteameti veebilehel <https://rajaleidja.ee/> on materjal lapsevanemale.

Materjal Kuidas kooliküpsust hinnatakse, selgitab Harno Rajaleidja eripedagoog Marika Prants.

Kas laps on kooliks valmis?

<https://blogi.harno.ee/kas-laps-on-kooliks-valmis/>

Videoloengud. Rajaleidja lastevanemate kool. Kui laps läheb peatselt kooli! Haridus- ja Noorteameti Rajaleidja eripedagoog Eve Kukk räägib koolivalmidusest ja koolipikendusest.

<https://www.youtube.com/watch?v=qEWxdZFhSc8>

Kooliväline nõustamismeeskond

<https://rajaleidja.ee/kvm/>